

Кошинець Віктор Васильович,

начальник відділу підготовки прокурорів
з організації роботи в органах прокуратури та
викладання прокурорської етики інституту
спеціальної підготовки Національної академії
прокуратури України, кандидат юридичних
наук, доцент

РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЗНАЬ У ПІДГОТОВЦІ ТА РОБОТІ ПРОКУРОРА

Для нашого часу характерними є значний розвиток психологічної науки та використання психологічних знань для вирішення прикладних проблем різних напрямів людської діяльності, зокрема й прокурорської. Нині теорія і практика юридичної діяльності потребують психологічного аналізу значної кількості складних феноменів, що впливають на роботу юриста, визначаючи її місце у суспільстві і, зокрема, соціально корисну спрямованість поведінки, стимулювання дотримання правових норм тощо.

Праця індивіда у будь-якій галузі діяльності визначається психічними процесами, які сприяють пізнанню об'єктивних законів дійсності, взаємин між людьми, їхніх мотивів та інтересів, структури та особливостей окремої особи. Вивчення психологічних закономірностей, своєю чергою, сприяє оптимальному регулюванню людської діяльності, становленню такої її наукової організації, яка має відповідати високому рівню суспільних відносин.

Кожна галузь професійної діяльності має притаманні лише їй риси, що впливають на характер та особливості взаємин людей у процесі реалізації конкретних трудових операцій. Це повністю стосується і прокурорської діяльності.

На сьогодні, ми маємо розглядати використання психологічних знань у прокурорській діяльності в таких аспектах:

- при підготовці кандидатів на посаду прокурора;
- при здійсненні прокурором своїх безпосередніх функцій.

Враховуючи зміни до Конституції України, прокуратуру віднесено до судової гілки влади. На законодавчому рівні добір суддів та прокурорів практично ідентичний. Разом з цим, існують окремі відмінності, зокрема серед них необхідність проходження кандидатами на посаду судді тестування на виявлення морально-психологічних якостей, яке має значний вплив на можливість доступу до професії судді. При цьому, кандидати на посаду прокурора такого тестування не проходять.

Окрім того, у межах спеціальної підготовки в Національній академії прокуратури України кандидати на посаду прокурора ознайомлюються з таким навчальним курсом, як «Психологія

прокурорської діяльності», обсягом 36 аудиторних годин (відповідно до навчального плану затвердженого Кваліфікаційно-дисциплінарною комісією прокурорів). У межах даного курсу майбутні прокурори мають змогу набути комунікативних навичок, навичок з вирішення конфліктів, використання різних форм спеціальних психологічних знань в прокурорській діяльності, ознайомитися з психологічними особливостями допиту та застосування поліграфа.

Також, цього року, вперше заплановано, в межах викладання цієї дисципліни провести тестування з виявлення морально-психологічних якостей кандидатів на посаду прокурора. Зазначене дозволить на етапі навчання глибше пізнати мотиваційно-діяльнісну сферу майбутніх прокурорів.

З позбавленням органів прокуратури функції досудового слідства, звичайно, що може скластися враження про недоцільності глибокої «психологізації» прокурорів.

Однак практика доводить зворотне. Так прокурор здійснюючи процесуальне керівництво – фактично повинен на значно «вищому рівні» володіти психологічними знаннями, але й розуміти в яких межах їх можна використовувати в кримінальному провадженні.

Робота прокурора у тій чи іншій мірі пов'язана з вирішенням різного роду конфліктних ситуацій, що зумовлює необхідність оволодіння ним навичками їх вирішення.

З цією метою, для прокурорів які підвищують кваліфікацію в Національній академії прокуратури України розроблено тренінги з набуття навичок вирішення конфліктів та стресостійкості, а для прокурорів керівників проводиться практичне заняття з психології управління в органах прокуратури.

Разом з цим, існує ряд проблемних питань, які потребують практичного вирішення. Так, на нашу думку, у навчальному плані для кандидатів на посаду прокурора кількість навчальних годин для предмету «Психологія прокурорської діяльності» має бути значно збільшено, а для прокурорів необхідно проводити тренінг «Лідерство». Окрім того, у кадрових підрозділах регіональних прокуратур необхідно передбачити введення посад психологів.

Звичайно, що одними навчальними заходами підвищити рівень сприйняття та застосування прокурорами психологічних знань складно. Проте вимоги часу та незворотні процеси щодо утвердження реальної незалежності кожного прокурора зумовлюють розуміння прокурорами необхідності глибокого застосування психологічних знань у їхній діяльності.